

Szeretném tudni „él-e vagy hal-e”, hogy oly rég nem válaszol. Ha nem bírja vállalni, amire kértem, vissza kell kérnem a küldött kottákat, hogy máshoz forduljak. Fáradozásáért előre is szíves köszönet!

Üdvözzettel: Kodály Z.

[Pável Ágoston (1886-1946) tanár, költő, gyermekversíró, műfordító, nyelvész; *Gazdag Erzs* (1912-1987) szombathelyi költő, gyermekversíró. József Attila-díjas. Három versét Kodály Zoltán zenésítette meg.]

Egyébként 1942. V. 26-án a kolozsvári tanítóképzők vegyes kara mutatta be Kodály nekik ajándékozott új művét, a BALLASSI BÁLINT ELFELEJTETT ÉNEKÉ-t. Ezúttal a fiatal költőnő, *Gazdag Erzs* versét átkomponált formában zenésítette meg.

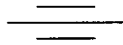
Galyatetőn 1942. IV. 9-18. Kodály, üdülés közben, korábbi vázlatok felhasználásával befejezi az orgonára írt CSENDES MISE-t. Európában háború volt, mégis az egész alkotás felett ott lebeg a békének nemes tisztasága, melyet a szerző akkor csak áhítani, zenéjében megálmodni tudott. Ebben a – ma már Kodály-kápolnában – mely az ország legmagasabban fekvő egyházi intézménye: emléktábla hirdeti ennek az alkotásnak helyszínét. Látható Kodály portréja is, hisz a mester bőségesen adakozott a kis templom színterére. Ebből az orgonamiséből íródott 1944. V. 7-re a kodályi egyházi zene gyöngysze-me, a MISSA BREVIS, melyet a Bazilikában Pécsi Sebestyén adott elő. A galyatetői improvizációkból a szerző az évek során szöveggel énekelhetővé alakította; a tisztán hangszeres misét vegyes karra és orgonára dolgozta át. A RÖVID MISE alcímében ez olvasható: TEMPORE BELLI – a háború idején...

Csaknem 49 évi házasság után – 1958. XI. 22-én – meghalt felesége, Sándor Emma. Galyatetőről 1959. IV. 3-án így szomorkodik egyik levelében: „Itt vagyok újra, ahova 1941 óta minden évben eljöttünk, ahol minden bokor rá emlékeztet.” A szinte elviselhetetlen magány esztendeje után új házasságra határozta el magát, 1959. XII. 18-án feleségül vette Péczely Saroltát.

A hegyek utáni vágy mindig élt benne. Téli pihenőnek örült Galyatetőn 1966. I. 11-25-ig, de alkot is, mert fiú-vegyeskarra teszi át AZ ÉNEKLŐ IFJÚSÁGHOZ c. egyenmű karát. Ugyancsak itt írta meg az ELŐSZÓ-t Sándor Frigyes: Zenei nevelés Magyarországon c. kötetének angol kiadásához. 1966. IV. 8. Újabb rövid galyatetői pihenés után Párizsba utazik, s az UNESCO palotában, francia nyelven, az énekre épülő zenei nevelés előnyeiről beszél: „Ma már 103 általános iskolánk van, közülük 23 a fővárosban, amelyekben a tanulók az általánosan érvényes tanterv mellett mindennap tanulnak éneket.” 1966. V. 14. Kodály részt vett a szombathelyi ének-zenei általános iskola fennállásának 10. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen (ahol e sorok írója is jelen volt az akkor ott tanuló 10 éves Ibolya nevű kislányával együtt). Az iskola énekkara Kodály hozzájárulásával az ő nevét vette fel.

Kodály Zoltán emlékeit érdemes kutatni Galyatetőn, és fontos lenne erről könyvecskét is megjelentetni. Nemzeti kultúránk gazdagodna vele.

Erre ösztönöz az a kodályi tanítás, mely szerint: – Kultúrát nem lehet örökölni... kultúra annyi, mint tanulás; megszerezni, színvonalon tartani nehéz, elveszteni könnyű.

TAKÁCS MÁRIA

Általános Iskola

Pér

A környezetvédelmi nevelés egy élményszerű módja

A környezetvédelmi nevelés szerepe világszerte felértékelődik, így a mai magyar pedagógiai gyakorlatban is. A legfontosabb feladat a környezet iránti tudatos magatartás kialakításának elősegítése. Ezért a

környezetvédelmi ismeretek megtanítása mellett nagy figyelmet kell fordítani az értékrend, a tanulói magatartás, életvitel, szokások formálására is. Az ismeretek a különböző tantárgyak anyagához kapcsolva (vagy külön tantárgy keretében) megtaníthatók, de az életvitel, a szokások csak a tanulók cselekedtetésével fejleszthetők ki. Így nagyon fontosak a környezetvédelmi nevelés tanórán kívüli alkalmai.

Az élővilág, a levegő, a víz, a talaj megőrzése mellett a környezetvédelmi nevelés részét kell, hogy képezze a társadalom alkotta környezet, valamint az ebben élő ember egészségének a megőrzése. Fontos a társas együttműködés erősítése is, hiszen a környezeti gondok, közös problémák is csak összefogással oldhatók meg.

A környezetvédelmi nevelés tehát összetett, komplex feladat. A sokrétű feladat megvalósítását jól szolgálja az iskolai környezetvédelmi nap projectszerű megszervezése. A pedagógiai project jól használható a már meglévő ismeretek alkalmazására, illetve újak szerzésére. A megismerésnek az a formája, amely valóságos tevékenységekre épül, és az egész személyiséget mozgósítja.

Iskolánkban már több éve a Környezetvédelmi Világnapra (jún. 5.) project keretében egésznapos programmal készülünk. A rendezvény az egész iskolát megmozgatja, az osztálykeretek felbomlanak, a gyerekek rendkívül jól „szórakoznak”, ezért mindez kedvezően befolyásolja a tanulók iskolai közérzetét, közösségformáló hatása is jelentős.

Nagyon jól sikerült az 1996. évi rendezvényünk. A program szervezése három héttel korábban kezdődött, amikor a nevelőtestület meghirdette a környezetvédelmi napot, s javaslatot tett a tevékenységi formákra, amely sokkal több volt, mint amit meg lehetett valósítani. A tanulók választhattak belőle, újakkal egészíthették ki. Néhány nap alatt kialakult a program, megkezdődött a munkacsoportok szervezése. A tanulók önként csatlakoztak valamelyik csoporthoz. 8-10 fős brigádok jöttek létre, amelyeket 1-1 pedagógus patronált. A második héten megkezdődött az anyaggyűjtés: búvárkodás a könyvtár ismeretterjesztő irodalmában, ötletek, képek, receptek gyűjtése, falutérképek beszerzése, nagytársa, mintadarabok készítése, a szükséges nyersanyagok összegyűjtése ... stb. Mindez sok megbeszéléssel járt. Társas együttműködés alakult ki.

A harmadik héten minden csoport elkészítette a részletes munkaprogramot (mikor, ki, mit csinál), valamint a munkavégzés helyszínének a dekorációját.

A rendezvény az iskola igazgatójának a köszöntőjével indult. Ezután a 7. osztályos tanulók kiselőadásait hallgatták meg a gyerekek a savas esőkről, az üvegházi hatás következményeiről, a Föld nyersanyag- és energiakészletének fogyásáról, az energiahordozók pótlásáról. Minden kiselőadás azzal zárult, mit tehetünk a kedvezőtlen természeti hatások mérsékléséért. Majd csoportban folytatódott a munka. Sokrétű tevékenység bontakozott ki. Plakátokat rajzoltak a talaj, a levegő, a víz tisztaságának megvédéséről. Tablókat készítettek természetvédelmi területeinkről, nemzeti parkjainkról. Munkához láttak a gyógyteaház és a salátabár „alkalmazottai”. Egy csoport virágkötészetet tanult, egy másik virágkiállítás rendezett a többiek által hozott ritka cserepes virágokból. Minden virágról ismertetőt is írtak. A mozgékonyabbak végigjárták a falut, a térképen megjelölték a legszebb (virágos, gondozott), illetve a legcsúnyább (gazos, elhanyagolt) utcákat. Mások forgalomszámlálást végeztek, tapasztalataikat (levegőszennyezés, zaj, autók száma) grafikonokon és térképen ábrázolták. A legkisebbek természetbábozat, természetes anyagokból (csuhéj, kukoricacsutka stb.) játékokat készítettek. A jó hangú, énekelni szerető gyerekek pedig Kukakesergő címen csaszuskákat, csatakiállításokat, környezetszennyezésről szóló dalokat írtak.

Ízelítőül egy példa az egyik alsós csoport műsorából:

(Ha én rózsá volnék... dallamára)

Ha én folyó lennék, bizony sokat sírnék,
Mindenféle szennyről szomorúan folynék,
Félnék a szeméttől, olajtól, benzintől,
A belém hajigált műanyag hegyektől.

Ha halacska lennék, nem biztos, hogy élnék,
Ember szennyvizétől eleget szenvednék,

Kivetne a partra a szemetek halma,
Ott hagyta pusztulni emberek tucatja.

Ha én zöld fa lennék, sokat szomorkodnék,
Ágaim tépését fájdalommal tűrném,
Meggkérnélek téged, jó szándékú gyermek,
Hagyjál tovább élnem, ne tegyél kárt bennem.

A számítógépes szakkör tagjai környezetvédelmi újságot szerkesztettek, amely rejtvényt is tartalmazott. Sokszorosítása után szétszították a tanulók között.

Délután az elkészült munkákból kiállítás nyílt, a csoportok beszámoltak tevékenységükről, bemutatták a műsorokat, kisorsoltuk az újság rejtvényét helyesen megfejtők között a díjakat (diónyaklánc, „süni” káposztából ... stb.). Ezután elfogyasztottuk mindazt, amit az egészséges táplálkozás jegyében a gyerekek a gyógyteaházban és a salátabárban készítettek.

Hangulatos, maradandó élményt nyújtó, nevelő hatásában jelentős iskolai rendezvény volt. Máshol is érdemes kipróbálni a módszert, hiszen a projectnek rengeteg változata lehetséges. Tartalmát a nevelők és a gyerekek közösen alakítják ki.

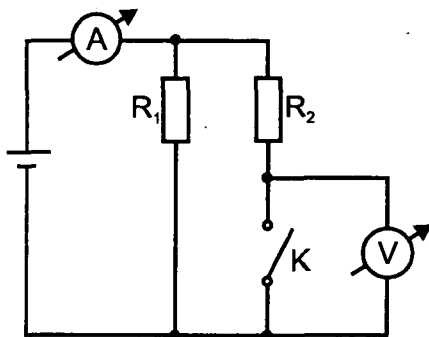
TAKÁCS GÁBOR

Gellei Andor Endre Általános Iskola
Budapest

Fizikai feladatok szakkörre

Néhány igényes, tehetséggondozásra felhasználható feladatot ajánlok az általános iskolában fizikát, matematikát tanító kollégák figyelmébe. A feladatok az elmúlt években a Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapok fizika rovatának pontversenyében szerepeltek. Természetesen a feladatok mindegyikét én adtam közre a KöMaL pontversenyein. A feladat után zárójelben rendre a feladat sorszáma, a KöMaL évfolyama, száma, oldala található (előbb a kitézés, majd a feladat megoldását tartalmazó szám adatai).

- 1) Sorba köthető-e a 220 V-os hálózati feszültségre egy 110 V feszültségre méretezett, 200 W fogyasztású villanymotor és egy 220 V, 800 W feliratú hőszugárzó?
(2210 - 1987/3 - 143 - 1988/2 - 89,90)
- 2) Az ábra szerinti kapcsolásban a telep feszültsége 24 V. A fogyasztók ellenállása: $R_1 = 24 \text{ K}\Omega$, $R_2 = 8 \text{ K}\Omega$. A feszültségmérő műszer ellenállása 16 $\text{K}\Omega$.

1. ábra